

ГАРМОНІЗАЦІЯ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ ЯК НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ

Юрасов А.В., адвокат

м. Запоріжжя

Стаття присвячена дослідженню питання гармонізації суспільного життя в контексті здійснення діяльності із запобігання злочинності. У ній звертається увага на деякі актуальні проблеми, пов'язані із можливістю практичного здійснення такого виду запобіжної діяльності. В роботі міститься загальний аналіз понять, пов'язаних із гармонізацією суспільного життя, та їх взаємозв'язок з іншими напрямками суспільної діяльності.

Ключові слова: суспільні відносини, гармонізація суспільного життя, запобігання злочинності.

Юрасов А.В. ГАРМОНИЗАЦИЯ ОБЩЕСТВЕННОЙ ЖИЗНИ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ ПРЕСТУПЛЕНИЙ / г. Запорожье, Украина
Статья посвящена исследованию вопроса гармонизации общественной жизни в контексте осуществления деятельности по предотвращению преступности. В ней обращается внимание на некоторые актуальные проблемы, связанные с возможностью практического осуществления такого вида предохранительной деятельности. В работе содержится общий анализ понятий, связанных с гармонизацией общественной жизни, и их взаимосвязь с другими направлениями общественной деятельности.

Ключевые слова: общественные отношения, гармонизация общественной жизни, предупреждение преступлений

Yurasov A.V. HARMONIZATION OF PUBLIC LIFE IN THE CONTEXT OF REALIZATION OF ACTIVITY FROM PREVENTION OF CRIMINALITY / Zaporizhzhya, Ukraine

The article is devoted research of question of harmonization of public life in the context of realization of activity from prevention of criminality. In it attention applies on some issues of the day related to possibility practical realization of such type of preventive activity. In-process there is a global analysis of concepts, related to harmonization of public life and their intercommunication with other directions public activity.

Key words: public relationships, harmonization of public life, prevention of criminality

Із розвитком людства діяльність, що здійснюється у сфері охорони правопорядку, зазнала значних змін. Міри кримінального покарання почали співвідноситися із заходами запобігання злочинам, на сьогоднішній день у багатьох країнах світу цим заходам надають пріоритетне значення.

Розробка теоретичних основ діяльності із запобігання злочинності завжди була і продовжує залишатися одним із найважливіших завдань науки кримінології. За допомогою накопичення знань у рамках досліджень щодо закономірностей, принципів, засобів і методів запобігання злочинності кримінологія виконує свою регулятивну функцію.

На теперішній час зусиллями вчених і практиків розроблені численні комплекси методичних рекомендацій щодо запобігання окремим видам (групам, категоріям) злочинів та видам злочинності.

Але проаналізувавши загальну динаміку розвитку інституту запобігання злочинності можна дійти висновку, що жоден конкретний засіб чи метод запобігання злочинності, при окремому його застосуванні, не може призвести до вирішення проблеми злочинності. Більше того, історія свідчить про те, що в разі радикальної концентрації уваги вчених, політиків та громадських діячів на якомусь окремому заході запобігання злочинності – рівень злочинності лише збільшується, а криміногенна ситуація погіршується. На всіх етапах розвитку науки кримінології видатні вчені досліджуючи феномен злочинності і засоби її подолання, так чи інакше звертали увагу на те, що діяльність із запобігання злочинності має провадитись шляхом комплексного застосування заходів запобігання злочинності та глобальної гармонізації суспільного життя. Особливо цікавою є остання теза, яка вказує на те, що гармонізація суспільного життя теоретично може бути напрямом діяльності із запобігання злочинності. Проте яким чином? Зазначене питання є малодослідженим. Останнім часом в дисертаційних роботах вчених-кримінологів, які займалися питанням запобігання злочинності (таких, як

Гладир Ю.Ф., Демидова О.В., Мусейбов А.Г., Христюк А.А., та ін.) також можна зустріти зазначену тезу. З іншого боку, коли мова заходить про гармонізацію суспільного життя як захід запобігання злочинності від деяких вчених та практиків можна почути обґрунтований докір про те, що гармонізація суспільного життя в такому контексті є утопією і що в жодне дослідження, яке торкалось цієї теми не може дати чіткої відповіді на ключові питання: що конкретно собою являє гармонізація суспільного життя і яким чином її можна практично провадити?

У рамках даної статті авторами буде зроблено спробу у загальному вигляді дослідити поняття гармонізації суспільного життя в контексті здійснення діяльності із запобігання злочинності та звернути увагу читачів на існуючі проблеми та перспективи розвитку даного напрямку суспільної діяльності.

Метою статті є: дослідження можливості та перспектив гармонізації суспільного життя бути напрямом суспільної діяльності із запобігання злочинності, шляхом загального логічного аналізу відповідної термінології.

Визначена мета зумовила постановку й розв'язання таких завдань: проаналізувати поняття гармонізації суспільного життя, проаналізувати зв'язок гармонізації суспільного життя з іншими напрямками суспільної діяльності, визначення потенційної можливості гармонізації суспільного життя бути напрямом діяльності із запобігання злочинності.

За результатами аналізу поняття гармонізації суспільного життя звернути увагу читачів на існуючі проблеми та перспективи розвитку даного напрямку суспільної діяльності.

Термін гармонізація походить від слова гармонія (грец. αρμονία – зв'язок, порядок; строй, лад; злагодженість, співрозмірність, стрункість) [1].

Поняття гармонія та гармонізація можна зустріти в різних галузях науки, техніки, мистецтва, різних сферах побутового життя, тощо.

Так, наприклад, термін гармонія в музиці включає ряд значень: естетичне (присма для слуху і доступна свідомості сукупність звуків), композиційне (об'єднання звуків у співзвуччя в певній смисловій формі), музично-наукове (дисципліна, що вивчає звукову організацію) [1].

Термін гармонізація можна зустріти також у сфері стандартизації. Гармонізація стандарту – це процес приведення його змісту у відповідність з іншим стандартом, для забезпечення взаємозамінності продукції (послуг), взаємного розуміння результатів випробовуванні інформації, що міститься в стандартах [2].

Цікавим є визначення поняття гармонізації, що застосовується в сфері сучасного тайм-менеджменту. З точки зору тайм-менеджменту, гармонізація (сукупність завдань; діяльність) – це встановлення рівноваги, гармонії, балансу між завданнями схожого рівня пріоритетності, що однаково потребують виконання у визначений період. Здійснюється за допомогою свідомого керованого розподілу обмежених ресурсів (у першу чергу ресурсів часу), наприклад, у формі нормування долі витрат ресурсу на кожне конкретне завдання. У такому визначенні гармонізація є взаємодоповнюючим терміном до пріоритизації [3].

Гармонізація в юриспруденції. Гармонізація законодавства – це процес цілеспрямованого зближення та узгодження нормативно-правових приписів з метою досягнення несуперечливості законодавства, усунення юридичних колізій, дотримання міжнародних та національних правових стандартів [4].

Проаналізувавши вищевикладене, можна підбити своєрідний підсумок, надавши узагальнений термін поняттю гармонізація. Отже, гармонізація – це процес цілеспрямованого встановлення рівноваги, гармонії та балансу між відповідними процесами або предметами, задля досягнення певної мети.

Тепер певну увагу приділимо термінології пов'язаній із поняттям суспільства, суспільного життя, суспільної діяльності, зв'язку цих понять із поняттям процесу гармонізації.

Отже, суспільство – це організована сукупність людей, об'єднаних характерними для них відносинами на певному ступені історичного розвитку. Крім того, суспільство – це самодостатня система, заснована на співпраці людей і зі своєю власною динамічною системою взаємозв'язків його членів, об'єднаних сімейними узами, груповими, становими, класовими та

національними відносинами. Суспільство як системна єдність соціальних результатів діяльності людей не має статичного характеру, це процесуальна, динамічна, функціонуюча система, котра містить сама в собі детермінанти власної динаміки.

Суспільні відносини – це категорія, що виражає спосіб сукупного взаємозалежного буття певних груп людей, сутність якого (цього способу) зводиться до наявності для них реальної можливості вступити за необхідністю в актуальний взаємозв'язок через діяльність і її продукти.

Безумовно, поняття суспільне життя є більш широким ніж поняття суспільні відносини. Адже суспільне життя – це діяльність людей та соціальних груп, які становлять суспільство, а також сукупність процесів та наслідків, які супроводжують цю діяльність і/або є її результатом [5].

Гармонізація суспільного життя – це процес цілеспрямованого узгодження суспільних відносин, що здійснюється з метою встановлення рівноваги, гармонії та балансу в різних сферах життя людей та соціальних груп.

Тепер шляхом аналізу відповідної термінології подивимось на взаємозв'язок понять злочинність та запобігання злочинності із поняттям суспільства.

Отже, злочинність – це відносно масове, історично мінливе соціальне явище, яке має певну територіальну і часову поширеність, являє собою цілісну, засновану на статистичних закономірностях систему одиничних суспільно небезпечних діянь, заборонених кримінальним законом [6, 23]. У свою чергу запобігання злочинності – це різновид суспільної соціально-профілактичної діяльності, функціональний зміст та мета якої полягає в перешкоджанні дії детермінантів злочинності та її проявів, передусім причин і умов останніх через обмеження, нейтралізацію, а за можливістю – усунення їхньої дії [7, 324].

З вищенаведених визначень логічно вбачається, що злочинність нерозривно пов'язана із суспільним життям, а запобігання злочинності є перш за все суспільною діяльністю.

Якщо під певним кутом зору, через призму поглядів видатних вчених, політиків та суспільних діячів різних епох, подивитись на загальну історію розвитку інституту запобігання злочинності, то стає очевидним, що питанню гармонізації суспільного життя в контексті здійснення запобіжної діяльності завжди приділялась неабияка увага [8, 1-4]. Так роботи видатних вчених, зокрема таких як: Платон, Аристотель, Цицерон, Сенека, Ф. Аквінський, Ш.Л. Монтеск'є, Ч. Беккарія, К. Маркс, Ф. Енгельс, Е. Дюркгейм, Г. Тард, А. Прінс, Ф. Ліст, Р. Мертон та ін., переконливо доводять, що злочинність є прямим результатом дисгармонії та розбалансування суспільних відносин – своєрідна соціальна патологія [9, 27-50]. Злочинність завжди є формою девіантної поведінки (суттєвим відхиленням від норми, точки гармонії). При цьому майже всі вищезгадані науковці допускали існування «об'єктивно-позитивного» стану суспільного буття, яке не передбачає існування злочинності. У свою чергу приведення суспільного життя до гармонічного (первинного) стану, узгодження суспільного буття із законами природи може призвести до зникнення злочинності як виду суспільної патології.

Таким чином, керуючись виключно науковими принципами логіки, можна стверджувати, що гармонізація суспільного життя (всіх його сфер) може стати ефективним напрямом запобіжної діяльності. При цьому слід усвідомлювати, що запобігання злочинності – це досить складний вид суспільної діяльності, і кожен захід запобігання злочинності має бути чітко визначеним, науково дослідженим і здатним до практичного застосування [7, 324-325]. На сьогоднішній день попри те, що про гармонізацію суспільного життя в контексті здійснення запобіжної діяльності дедалі частіше йде мова, досі не зрозуміло, яким саме чином така діяльність може практично провадитись.

Безумовно, гармонізація суспільного життя має здійснюватись системно на підставі відповідних теоретичних розробок, стратегій і тактики з наданням відповідних ресурсів [12]. Тому для забезпечення належного здійснення гармонізації суспільного життя мають бути обов'язково вирішені проблемні питання наступного змісту:

- визначено місце гармонізації суспільного життя в системі заходів запобігання злочинності.
- розроблено та узгоджено понятійний апарат. Науковцями має бути розроблено та узгоджено ряд ключових понять, таких як: гармонізація суспільного життя як напрям

діяльності із запобігання злочинності, стратегія і тактика гармонізації суспільного життя, рівень та заходи гармонізації суспільного життя тощо. Перелічені поняття повинні бути не лише розроблені, а і належним чином узгоджені, задля уникнення явних дискусій у наукових кругах (через які запобіжна діяльність матиме лише номінальний характер).

- досліджено та встановлено, чи можливо виміряти рівень гармонізації суспільних відносин і чи підлягає гармонізація суспільних відносин кількісно-якісному вимірюванню?
- визначені шляхи та методи державного контролю процесу гармонізації суспільних відносин, зокрема стратегія і тактика гармонізації суспільного життя, питання законодавчого регулювання та фінансування такої діяльності.
- досліджені та узгоджені структурні складові процесу гармонізації суспільного життя. Обов'язково мають бути визначені суб'єкти, об'єкт та зміст такої діяльності.

Після розв'язання зазначених питань науковцями та практиками, має бути проявлена воля на рівні вищого державного керівництва для здійснення остаточних кроків на шляху впровадження гармонізації суспільного життя в практику запобігання злочинності.

Як і будь-яка наука, кримінологія розвивається динамічно, щоразу виходячи на новий якісний рівень досліджень. Разом із тим постійно вдосконалюється теорія і практика запобігання злочинності, збагачуючись новими засобами і методами.

У різні часи видатні науковці та суспільні діячі всього світу звертали увагу на те, що гармонічне суспільство, наділене духовним, соціальним та матеріальним благоустроєм, несумісне з феноменом злочинності. Таким чином, приведення суспільного життя в природний, «первинний» стан, безумовно, матиме позитивний вплив на практику запобігання злочинності.

Докори деяких юристів-теоретиків та практиків про те, що гармонізація суспільного життя – це утопія є неприйнятними, оскільки наука та науковці існують саме для того, щоб перетворювати надзвичайні та утопічні ідеї на цілком практичні моделі.

Запобігання злочинності – це досить складний вид суспільної діяльності і кожен захід запобігання злочинності має бути чітко визначеним, науково дослідженим і здатним до практичного застосування.

Гармонізація суспільного життя має здійснюватись системно на підставі відповідних теоретичних розробок, стратегії і тактики із наданням відповідних ресурсів. Тому для забезпечення належного здійснення гармонізації суспільного життя науковцями обов'язково має бути вирішено ряд проблемних питань.

Отже, питання гармонізації суспільного життя в контексті діяльності із запобігання злочинності є цікавим, актуальним і гідним бути дослідженим вченими-кримінологами, і в разі приділення цьому питанню належної уваги науковцями та громадськими діячами ХХІ ст. може бути зроблено значний крок у розвитку інституту запобігання злочинності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гармония. Материал из Википедии – свободной энциклопедии. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wiki>.
2. Гармонизация стандартов. Материалы с сайта www.xumuk.ru. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.xumuk.ru/ssm/41.html>.
3. Архангельский Г.А. Глоссарий терминов тайм-менеджмента. / Архангельский Г.А. / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.improvement.ru>.
4. Юридичний словник. Гармонізація законодавства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakony.com.ua/juridical.html>.
5. Динаміка суспільного життя / Буслинський В.А., Скрипка П.І., Алексєєв В.Ю., Кусок Л.М. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vuzlib.net/filosofy/08.htm>.

6. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І.М. Даньшин, В.В. Голіна, М.Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В.В. Голіни / І.М. Даньшин, В.В. Голіна, М.Ю. Валуйська та ін. – 2-ге вид. Перероб. і доп. – Х.: Право, 2009. – 288 с.
7. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3-х кн. – Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки / Закалюк А.П. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 424 с.
8. Иншаков С.М. Зарубежная криминология / С.М. Иншаков – М.: Инфа-М – Норма, 1997. – 383 с.
9. Іванов Ю.Ф. Кримінологія: навч. посіб. / Ю.Ф. Іванов., О.М. Джужа. – [2-ге вид., доповн. та перероб.]. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2008. – 292 с.
10. Брындин Е.Г. Движение гармонии от природной к социальной путем гармонизации человека и общества. Науч. Изд. / Е.Г. Брындин. – Новосибирск: НГТУ, 2007. – 228 с.
11. Брындин Е.Г. Природа гармоничного образа жизни: пособие по гармонизации человека и общества / Е.Г. Брындин. – Новосибирск: Издатель, 1997. – 44 с.
12. Брындин Е.Г. Становление и устойчивое развитие гармоничного гражданского общества / Е.Г. Брындин. – Новосибирск: НГУ, 1999. – 145 с.
13. Брындин Е.Г. Гармония природы, человека и общества / Е.Г. Брындин.– Новосибирск: Манускрипт, 2005. – 145 с.
14. Костенко О.М. Культура і закон у протидії злу / О.М. Костенко. – Київ: Атіка, – 2008. – 352 с.
15. Копейчиков В.В. Загальна теорія держави і права: навч. посібник / В.В. Копейчиков, А.М. Колодій, С.Л. Лисенков. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 368 с.
16. Его Святейшество Далай-Лама. Этика в новом тысячелетии /Далай-Лама; [пер. с англ.] – М.: ООО Издательский дом «София», 2006. – 336 с.
17. Тард Г. Преступник и преступление. Сравнительная преступность. Преступления толпы / Тард Г. / [сост. и предисл. В.С.Овчинского]. – М.: ИНФРА-М, 2004. – 391 с.
18. Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях / Беккариа Ч. – [5-е изд.]. – М.: Стелс, 1995. – 302 с.